



CÈLIA ATSET

Elogi d'un món entre barrots i sense homes

M. ÀNGELS CABRÉ

Encara que havia nascut a Sicília l'any 1924, va ser a la Roma de Moravia, Morante i Pasolini on va transcórrer la vida de l'actriu i escriptora Goliarda Sapienza, filla de la pionera del feminisme Maria Giudice. Allà va estudiar art dramàtic, una carrera que abandonaria per la literatura, tot i que a la recta final de la seva vida va ser professora d'interpretació al Centro Sperimentale di Cinematografia de la ciutat del Tíber.

La publicació dels seus primers llibres data dels anys 60, però el que ens ocupa aquí és el resultat dels problemes emocionals i econòmics que li sobrevindrien després. Una mala pensada la va dur a robar una joia a una amiga rica i, en justa conseqüència, l'any 1980 va passar una temporada empresonada. En aquelles setmanes a l'ombra va atresorar l'experiència per escriure *La presó de Rebibbia*, tot i que l'original italià no parla de presó sinó d'universitat, perquè això és justament el que li va semblar a l'autora: una escola de vida. També la seva mare havia estat tancada



LA PRESÓ DE REBIBBIA
GOLIARDA SAPIENZA
RATA
TRADUCCIÓ
D'ANNA CASASSAS
210 PÀG. / 18 €

més d'un cop, però en el seu cas per insistents activitats subversives.

Els testimonis d'empresonament acostumen a ser masculins, començant pel magnífic *De profundis* d'Oscar Wilde, però no només per l'imperant cànon masculí sinó perquè la població reclusa és majoritàriament masculina. En aquest relat de privació de llibertat, Sapienza sembla celebrar de bon grat aquest món entre barrots i sense homes. Cert que la primera nit es queixa de la falta de lectures, però no triga gaire a adaptar-se a la seva nova condició.

Hi sabrà apreciar el potencial revolucionari que hi sobreviu i, en

aquell batibull de dones de procedències tan diverses que semblen exemplars exhibits en alguna Exposició Universal, constatarà que tampoc allà es pot fugir de la classe social a la qual es pertany: "Totes les cel·les obertes deixen escapar olors de vegades de porteria, de vegades de prostíbul, de vegades de casa burgesa". Mentre la veritable natura de cadascuna de les preses aflora a la superfície sense cap possibilitat de soterrament: "Aquí torna a valdre per sobre de tot la selecció natural", ens diu.

Un cau de sororitat i ajuda mútua

Resulta admirable com la sensibilitat de Goliarda Sapienza es desplega entre preses comunes i polítiques, amb "criatures dolces abandonades pels racons lluitant amb els fantasmes de l'abstinència". Sorpren la serenor amb què ens trasllada fins a aquell cau de sororitat i ajuda mútua que, com tota presó, "sempre ha estat i sempre serà la febre que revela la malaltia del cos social". Es diria que la presó protegeix les dones dels mals que els esperen fora.

A *El vici de parlar-me a mi mateixa*, on el seu segon marit actor va reunir una selecció dels quaderns de l'autora, ens explica que practicava des del seu primer llibre un autobiografisme analític, fruit de la seva experiència amb la psicoanàlisi freudiana. La mirada de guineu exploradora de la condició humana és la que trobem en aquesta narració.

Al quadern que va escriure a la citada presó romana hi trobem alguns fragments gairebé idèntics, com quan ens diu que les dones resisteixen millor l'empresonament perquè estan acostumades a quedar-se a casa sense cap suport de l'exterior. Per no parlar del fet que gairebé totes les dones han estat empenyes per algun home a cometre el delicte pel qual han estat condemnades, tot i que al llibre altera el nom de les seves companyes. El que no sabrem mai és si quan va sortir, tal com va confessar, veritablement enyorava la pau de la cel·la 27 que aquells dies li va servir de niu. ♦

La veritat revelada

JOAN GARÍ

La mort d'Albertine ha deixat el narrador immers en un estat estranyament expectant. No és un home, però, de fidelitats numantines. De seguida substitueix en el seu anhel l'antiga noia en flor per altres figures femenines que li semblen desitjables. Llavors penetra en un procés d'una certa febrilitat que, identificat, el mena a l'autoindulgència: "La persistència en mi d'una vel·leïtat antiga de treballar, de reparar el temps perdut, de canviar de vida, o més aviat de començar a viure, em donava la il·lusió que continuava essent tan jove". Aquests balbucesos emocionals, però, es traslladen a la qualitat de la prosa: som davant, potser, dels passatges més reiteratius (tot i que en la *Recerca* això no és dir molt), més embarbussats de l'obra total. Fins i tot Proust sem-

bla per un moment haver declinat en la seua llegendària capacitat aforística, en favor de frases banals que no aporten res: "Quan us passa alguna cosa a la vida que té una mica de ressò, arriben notícies de persones situades tan lluny de les nostres relacions, i el record de les quals ja és tan antic, que aquestes persones semblen situades a una gran distància, sobretot en el sentit de la profunditat".

Per sort, aquesta debacle és passatgera. De seguida s'hi recupera el to. El narrador es refugia en braços de l'Andrée, que li confirma no només el lesbianisme d'Albertine, sinó també la seua promiscuïtat generalitzada. De "noia orgiàstica", la reputa el seu antic amant. I potser per esvaïr definitivament el seu record, se'n va amb sa mare a Venècia.

Alta xafarderia burgesa

La ciutat inundada, insospitadament, li porta el record del carrer de l'Oiseau, on vivia la seua tieta



ALBERTINE DESAPAREGUDA II
MARCEL PROUST
VIENA
TRADUCCIÓ DE
JOSEP MARIA PINTO
176 PÀG. / 18,50 €

Léonie. Molt aviat el jove vidu hi fa noves coneixences que contribueixen a soterrar les imatges de Balbec, o almenys les disfressen: "Hi trobava més fàcilment aquelles dones del poble, les venedores de llumins, les que confegien collarets amb perles, les artesanes del vidre o de les puntes, les obreretes amb els seus grans xals negres amb serrells que res no m'impedia d'estimar, perquè en gran part havia oblidat Albertine, i que em semblaven més desitjables que d'altres perquè encara la recordava una mica". I és que "per molt que s'oblidi un amor, pot determinar la forma de l'amor que seguirà".

De Venècia estant rep un estrany telegrama anunciant que Albertine és viva. En realitat era de Gilberte Swann, avisant que es casava amb Robert de Saint-Loup. En el tren que el retorna amb sa mare a París el narrador reflexiona sobre aquests i altres matrimonis aristocràtics, en l'exercici d'al-

ta xafarderia burgesa que també és la *Recerca*. Aviat Saint-Loup serà infidel a Gilberte amb Morel, l'antic amant del Baró de Charlus. El narrador comprén el seu amic, però anota: "Els homosexuals serien els millors marits del món si no fessin la comèdia d'estimar les dones". I afegeix: "Personalment jo trobava absolutament indiferent des del punt de vista de la moral que es trobés el plaer amb un home o amb una dona, i massa natural i humà que es busqués allà on es pogués trobar".

I és així, amb aquesta liberalitat per primera vegada explícita, com es clou *Albertine desapareguda*, i com d'alguna manera es desmascaren els jocs sexuals de l'obra per revelar-nos potser els autèntics gustos de l'autor. Perquè, com ell mateix escriu: "Voldriem que la veritat ens fos revelada mitjançant signes nous, no amb una frase, una frase semblant a la que ens havíem dit tantes vegades". ♦